

TEATRUL NAȚIONAL
„I.L.CARAGIALE”

Stagiunea 2000-2001

DUMITRU RADU POPESCU

O BATISTĂ ÎN DUNĂRE

Directorul general al Teatrului Național

DINU SĂRARU

"Dacă prozei i-aș putea spune că e mâna mea dreaptă, teatrului i-aș putea spune că e mâna mea stângă. Sau invers. Ori, mai plastic, mai șugubăț, aș putea spune că aripa mea dreaptă e teatrul, iar aripa mea stângă e proza. Sau invers." (1986)

„Metafora asupra libertății este creație literară pură”

- O convorbire în exclusivitate cu dramaturgul D.R. Popescu -

- Vă mulțumesc că mi-ați acordat acest interviu pentru Teatrul Național, mai ales că a ajuns legendară rezerva dvs. față de acest gen de publicitate. Împărtășesc în parte rezerva dvs.: un interviu poate fi de-a dreptul absurd când se referă la operă pentru că autorul nu mai are, teoretic vorbind, nimic de adăugat; este de presupus că tot ce a avut de spus a spus în operă. Dar există un spațiu prețios între opere și viață pe care o convorbire îl poate pune în valoare. Viața dvs. pentru public este secretă și intangibilă. Ar urma să o descoperim în operă? Sunt scriitori care scriu bine numai despre ei (poate pentru că este domeniul la care se pricepe cel mai bine) și „observatori” care scriu cu mai multă aplicație despre alții. Cât din viața dvs. intră în literatură?

- Nu știu precis, dar pe undeva tot trebuie să fie câte ceva... Eu nu am vrut să scriu „o operă autobiografică” și nu cred în autobiografii, și nici în acele jurnale literare și acele „documente făcute” să fie literatură. Pentru că propria biografie a unui scriitor devine o fantezie: aici este marea păcăleală a cititorului. Nu-l mai poți confunda pe „om” cu „autorul”, cei „doi” nu mai sunt identici. **Universitățile mele** erau chiar „universitățile” lui Maxim Gorki. Dar putem spune același lucru despre **Azilul de noapte** și despre **Copiii soarelui**? Panait Istrati... sau unii

dintre scriitorii americani? Da. Dar nici chiar la ei nu poți suprapune toate întâmplările din operele lor peste viețile lor. Sigur că autorul, în general, pornește de la niște experiențe personale, dar ele rămân disimulate; pe ele „lucrează” fantezia. Prima mea schiță, pe care am publicat-o în *Steaua*, a plecat de la o scrisoare primită de la tatăl meu care, având un umor teribil, mi-a scris ce mai e prin comună și că e „campion la șah”. Asta m-a amuzat teribil și am scris acea schiță în care „epistola” avea rostul ei. În diverse lucrări despre al doilea război mondial am folosit „o seamă de amintiri” ale tatălui meu sau ale unor oameni pe care i-am cunoscut: m-am transpus într-o lume care era și nu era a mea. Această lume era „trăită direct” de mine doar fiindcă tatăl meu fusese cel care a fost de trei ori rănit pe front.

- Ca în **Vânătoare regală** ... era o lume recepționată cu sensibilitatea copilăriei...

- Categorie. În **Vânătoare regală**, totul a pornit de la niște câini turbați ce mi-au marcat copilăria! Un câine turbat l-a mușcat și pe tatăl meu, când avea cinci ani... Dar era și un mit al turbării în satele din Oltenia. Sau în **F** (roman recent reeditat în colecția „Biblioteca pentru toți” a Editurii Minerva n.n.): am pornit de la moartea mătușii Maria și am încercat să înțeleg viața și

moartea ei, dar în destinul surorii tatălui meu am descoperit o dimensiune sacră pentru mine, cu implicații biblice, mitologice. În **Leul albastru**: lucram la *Steaua*, aveam pe masă niște articole, ceva cu Pele, fotbalistul, o convorbire cu Bejan, un coleg de liceu. S-au mai adăugat și alte detalii biografice: sunt născut în zodia Leului, deci „leul albastru” aș putea fi chiar eu. Dar metafora finală asupra libertății este „creație literară” pură. Am descris aproape exact diverse amănunte din viața mea „personală”: și cu toate acestea, amănuntele au trecut printr-un filtru al experienței culturale care le-a îmbinat așa cum narează azi textualiștii. Dar eu nu aveam o „metodă”. Am scris cum s-a ... nimerit atunci.

- *Nu sunteți așadar scriitorul care trebuie să trăiască, să spunem, o experiență carcerală pentru a scrie despre pușcăriași...*

- Nu, nu... O carte bună despre pușcărie trebuie scrisă de un bun scriitor. Câte milioane de oameni au călătorit pe mări și câți scriitori care au descris marea au rămas în marea literatură? Conrad. Apoi... **Bătrânul și marea, Balena**

Ileana Stana Ionescu, Mariana Mihut

albă. Nu, marinarii nu descriu mările, ci scriitorii. Numai talentul girează biografia și o dezvoltă... **Batista în Dunăre** (pe care am scris-o în 1987) pornește de la un fapt real relatat de un prieten din Timișoara, poetul Valentin Tămaș: două bișnițarese au fost prinse. La proces, una s-a prezentat și a luat asupra ei toată vina; a doua a rămas cu banii. Două tinere cu care „prima” era în carceră au

promis să-i recupereze partea cuvenită, dar, de frică, poate, au ucis-o pe „locatara vinovată”... O crimă perfectă! Aproape perfectă, căci un polițist a avut o idee ciudată: el a susținut că vinovata nu era aceea care a fost ucisă fiindcă ea făcuse de curând un schimb de locuință. Întâmplarea este totul! Oedip însuși este victima hazardului, fiul întâmplării. Sau al sortii?

- *Ați dat în opera dvs. numeroase definiții teatrului și actorului care devin adesea personaje în*

dramele dvs. Și în Dalbul pribeag, și în Bufnița roșie, și în Moara de pulbere. Îmi amintesc numai una dintre ele: „teatrul ca o oglindă a lumii în care lumea se privește pe ea însăși” din Dalbul pribeag, dacă nu mă înșel, care este și cea mai hegeliană. Ce mai înseamnă astăzi pentru dvs teatrul care v-a acaparat viața într-un chip atât de fericit încât i-ați dedicat o operă uriașă, printre cele mai

impunătoare din literatura dramatică românească? A propoz, cam câte mii (sau zeci de mii) de pagini de teatru ați scris și, întrebare inevitabilă, ce credeți despre prezentul teatrului românesc și încotro se îndreaptă el?

- Am scris mult teatru pentru că mi-a făcut mare plăcere... Teatrul, literatura sunt viciile mele. După cum știi, nici nu fumez, nici nu beau, nici nu mă duc... la ski. Nu știu nici o altă meserie. Asta, una la mână. A doua la mână: profesioniștii au scris mii

Dumitru Radu Popescu

DRAMATURGIA

• **1966** - *Vara imposibilei iubiri* (piesă scrisă în 1959), montată la Teatrul Național din Cluj-Napoca, regia Vlad Mugur • **1968** - *Visul sau Damen-vals* (apărută în „Luceafărul”, nr. 14.) vede lumina rampei pe aceeași scenă, în aceeași regie: Cezar, *măscăriciul piraților* (publicată în „Familia”, nr. 2, se joacă la Teatrul de Stat din Sfântul Gheorghe (în traducere maghiară), regia Ban Ernest); - *Acești îngeri triști*, (tipărită în „Steaua”, nr. 12), montată la Teatrul din Târgu Mureș, în regia lui Eugen Mercus, piesă premiată la Festivalul Național de Teatru, cu Premiul pentru dramaturgie și Premiul pentru cel mai bun spectacol pentru o piesă de actualitate. • **1970** - La Editura Dacia din Cluj, publică primul său volum de teatru, *Acești îngeri triști*, distins cu Premiul „I.L. Caragiale” al Academiei Române și cu Premiul revistei „Teatrul”. • **1971** - *Pisica în noaptea Anului Nou* (tipărită în revista „Teatrul” nr. 1, 1971), montată la Teatrul Național din Cluj-Napoca, regia Vlad Mugur. Jucată și la Teatrul Național din Târgu-

“Pentru o injurătură, o farfurie. Pac!
Pentru o insultă, două... Pac! Pac!
Pentru o crimă, trei... Pac! Pac! Pac!
Pentru durerea lumii ... Restul!”

Mariana Mihut

Leopoldina Bălănuță

de pagini. Numai la noi există o păguboasă concepție - (fiind, în general, o țară de poeți, și, e adevărat, avem o poezie extraordinară, printre cele mai bune din Europa) că scriitorul trebuie să scrie puțin! Da, dar una e poezia, o scânteie, și alta este proza, o „meserie”. Gândește-te cât a scris Thomas Mann, cât au scris Sadoveanu, Iorga... Nici vechii greci nu scriau mai puțin. Pentru bătrânii greci o tragedie însemna o trilogie la care se mai adăuga și o comedie - astfel încât spectatorul să nu plece acasă „înfrânt”. Sau Shakespeare, sau Lope de Vega! În ce privește a doua parte a întrebării: starea teatrului de acum trebuie comparată cu starea lui din toate timpurile...

- Pare că suntem oarecum în contratimp: avem un teatru foarte bun în timp ce americanii, să spunem, nu mai dau doi bani pe teatru. Țările cu mari poeți și actori sunt condamnate să fie cu un pas în urmă în ce privește civilizația economică?

- Ideea trebuie nuanțată. Unii dintre autorii americani străluciți (Miller, Tennessee Williams, Albee sau O'Neill) sunt, totuși, autori europeni; ei pleacă dintr-o tradiție europeană, din Strindberg, din Ibsen ori din poezia lui Cehov. Evident, mijloacele de difuzare a culturii sunt mai bune în America și în Occident, dar în partea noastră de lume nu s-a prea pus problema ca teatrul sau poezia să fie eficiente

economic. Nu s-a prea pus problema ca scriitorii să trăiască și din altceva decât din creația lor literară; sigur, unii lucrau la o revistă sau la alta, la o editură etc. Prima problemă care se pune în America este succesul... Sigur, sunt scriitori foarte bogați, chiar dacă unii dintre ei nu sunt și cei mai buni scriitori. Dar succesul economic nu poate fi obținut prin poezie... decât în cazuri destul de rare.

- De la **Studiul osteologic al unui schelet de cal dintr-un mormânt**

Mureș, regia Gheorghe Harag la Teatrul din Brașov, regia Eugen Mercus, la Teatrul Național din Timișoara, regia Sergiu Savin și la Teatrul Național din București, regia Horea Popescu. La Festivalul Național de Teatru, piesa este distinsă cu Premiul Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă. După ce a fost premiată, piesa a fost interzisă și scoasă din repertorii și nu s-a mai jucat niciodată în țară. • **1973** - *Piticul din grădina de vară*, apărută în volum, la Editura Eminescu, colecția „Rampa”. Piesa s-a jucat și în Estonia (1987).

• **1974** - La Editura Cartea Românească, volumul Teatru, cuprinzând piesele: *Baladă pentru nouă cerbi*; *Pădure cu pupeze*; *Piticul din grădina de vară*; *Pisica în noaptea Anului Nou*; - *Pasărea Shakespeare* apare în revista „Teatrul”, nr. 4. • **1975** - Premiul Uniunii Scriitorilor pentru *Pasărea Shakespeare*; • **1976** - *Două ore de pace* apare în revista „Vatra”; - *Acești îngeri triști*, București, Editura Eminescu • **1977** - *Visul* sau *Damen-Vals* se joacă la Paris; • **1978** - *Pisica în noaptea Anului Nou*, la Beijing; - *Pădurea cu pupeze* la Tokio; • **1979** - *Studiul osteologic al unui schelet de cal dintr-un mormânt avar din Transilvania* (publicată în revista „Teatrul”, nr. 7,8) primește Premiul Uniunii

avar din Transilvania, mai cunoscută sub titlul de afiş, **Mormântul călăreţului avar**, o adevărată sinteză dramatică a experienţei istorice româneşti, cu o privire atât de lucidă asupra revoluţiei socialiste (din păcate rău citită astăzi) până la **Mireasa cu gene false** sau, iată, **O batistă în Dunăre**, nu aţi încetat să reflectaţi asupra destinului românesc. Acest destin este o obsesie a cărturarului român care a evoluat pe două trasee: unul „optimist”, de la

Alecsandri la Blaga şi, să spunem, protocroniştii moderni, altul sever, necruţător, de la Caragiale şi Cioran până la patafizicienii (termenul este al lui Jarry) contemporani. Cum caracterizaţi această nevoie de autoscopie a românului? Este numai a lui sau, în general, a popoarelor mici? Unde vă situaţi între cele două tendinţe de evaluare a destinului românesc?

- Aş vrea să pornesc de la o convorbire avută cu un prieten al meu de la Cluj, profesorul Ion

Şeuleanu. El a predat cursuri de mitologie şi folclor în America. La un moment dat a fost întrebat de studenţii lui, din America sau de aici, nu-mi mai aduc precis aminte, de ce se ocupă el de asemenea lucruri care nu mai interesează pe nimeni? De ce se ocupă el de aceste izvoare, de aceste mituri, de aceste „rătăcirii”? El a dat un răspuns valabil şi astăzi: „Este foarte adevărat ce spuneţi, printre români sunt foarte puţini cei care se ocupă de

folclor, îi numeri pe dege- te: Eminescu, Sadoveanu, Blaga, Mircea Eliade”. Toţi scriitorii lumii şi toate literaturile au încercat să identifice anumite tipologii şi mitologii naţionale. Simplific, desigur. Dar, în vreme ce alte popoare au o istorie clar constituită, noi parcă ne-am născut în mai multe... etape. Între trei imperii cu istorie oarecum constantă, te şi miri cum a fost posibilă supravieţuirea noastră... Iorga spune că Moldova şi Muntenia s-au format pe marginea dru-

Scriitorilor • **1980** - La Budapesta, *Mormântul călăreţului avar* • **1982** - 9, Iaşi, Editura Junimea (*O pasăre dintr-o altă zi; Hoţul de vulturi; Pasărea Shakespeare; Două ore de pace sau Cine trece prin Aulis?; Mai suna-vei dulce corn?... sau Cheia fermecată sau Omul de cenuşă sau Rămăşagul; F.M.S.M.L.O. sau Horia sau Lapte de pasăre; Rugăciune pentru un disc-jockey sau Ziua pe insulă; Muntele; Balconul sau Clătite cu urdă şi mărar.*) • **1983** - Volumul *Rezervaţia de pelicani*, Bucureşti, Editura Cartea Românească (*Paznicul de la depozitul de nisip sau Paznicul de la depozitul de nisip şi femeia electrică sau Lebăda sălbatică din Islanda (Piesa a fost pusă în scenă şi la Los Angeles); Ca frunza dudului din rai; La porţile paradisiului; Rezervaţia de pelicani; Discurs despre o capră; Domnul Montaigne bea ape minerale; Dormind pe un şarpe sau Patul de foc sau Omul care aduce zăpada sau Pe-acest verde ţarm de mare; Arca lui Noe sau Veac al iubirilor, bine-ai venit!*) • **1985** - *Teatru*, Ediţie îngrijită de Valentin Silvestru, Bucureşti, Editura Eminescu (*Aceşti îngeri trişti; Cezar, măscăriciul piratilor sau Capcana sau Cine îndrăzneşte să verifice dacă*

Ileana Stana Ionescu, Leopoldina Bălănuţă

murilor comerciale care legau Occidentul de Orient, de Marea Neagră. Pornind de la aceste realități, mulți scriitori au simțit nevoia să dea acestui loc o identitate. Așa cum au simțit nevoia intelectualii după 1918 să creeze la Cluj o universitate europeană de mare valoare! S-au dus în orașul de pe Someș cei mai buni profesori... și au creat un focar de cultură. Au vrut să creeze o țară și au creat-o. Eu învăț mereu de la clasici. Dacă învăț de la greci și de la Shakespeare, pe care îi consider și clasici ai literaturii române, cu atât mai mult trebuie să învăț de la Eminescu, Blaga, Sadoveanu. Ei aveau, într-adevăr, obsesia trecutului. Dar teatrul „istoric” al lui Blaga nu este numai istorie... Se știe!

- *Scriind despre teatrul lui Blaga, m-am întrebat de ce s-a ocupat de Anton Pann, figură culturală care, după părerea mea, nu prea intra în „grila” de lucru a dramaturgului. Întâmplător, am citit un interviu pe care*

l-ați realizat cu C. Stănescu, în care spuneți că Blaga, scriind despre Pann, a scris de fapt despre zeul Pan, cu un singur n. Este o acrobație pe cât de amuzantă, pe atât de atrăgătoare ca speculație eseistică...

- Așa și este. Și în **Avram Iancu** întâlnim aceeași „metodă”: un substrat mitologic așternut pe un document istoric. Pentru **Muntele**, o piesă despre Dromichetes, l-am

citit pe Vasile Pârvan, am stat de vorbă cu istoricii Constantin și Hadrian Daicoviciu, cu alți istorici de la Cluj, specialiști în perioada care mă interesa, am citit cărțile lui I.I. Rusu despre limbă etc., dar n-a rămas nimic în piesă din toate astea în afară de atmosferă. N-am vrut să scriu, și nici n-aș fi putut să reconstitui muzeistic o lume atât de... veche! Am scris o piesă despre Războiul de Independență, **Două ore de pace**, am scris despre Brâncoveanu, **Biserica dintr-un lemn** și **Biserica**

dintr-o zi, despre Horia în **Păpușarii cehi** sau **Moara de pulbere**, în **Șoarecii sfinți** și **Împăratul cu sandale de plumb**.

- *Necunoscute și netipărite...*

- Netipărite, dar scrise înainte de '90.

Am terminat recent o piesă despre Ștefan cel Mare, **Călugărul cel scurt**.

- *Acest mod de a „transgresa” istoria, folosind-o ca pretext, este oare soluția pentru a resuscita interesul pierdut față de drama istorică românească?*

- Nu, istoria nu trebuie să fie un pretext, dar nici nu cred că este bine să încerci o reconstituire muzeistică a unor fapte istorice. Eu am o întrebare în privința aceasta: de ce s-au ocupat diverși creatori de trecut? De ce unii da și de ce alții nu? De ce Nichita Mihalkov se ocupă de istoria rușilor și de ce Tarkovski a cucerit lumea cu *Rubliov*? Cred că, întâi de toate, există o presiune a istoriei asupra prezentului. Să ne întoarcem la Horia: el nu era așa de sărac - am spus-o și în piesa de aseară (*avanpremieră cu O batistă în Dunăre, n.n.*). Horia, Cloșca și Crișan nu s-au răsculat în 1784 neapărat din sărăcie. Iar destinul lor este la fel de cumplit ca al multor protagoniști ai Revoluției Franceze. Dacă Shakespeare este contemporanul nostru, de ce n-ar fi și Danton

împăratul are chelie falsă; Pisica în noaptea Anului Nou; O pasăre dintr-o altă zi; Piticul din grădina de vară; Pasărea Shakespeare, Balconul sau Clătite cu urdă și mărar • 1987 - Dumitru Radu Popescu interpretat de... Antologie, prefață, note asupra ediției, cronologie și bibliografie de Andreea Vlădescu Lupu, Editura Eminescu, colecția „Biblioteca critică” • 1989 - Volumul Moara de Pulbere, București, Cartea Românească (Zeița Gramatică sau Legenda amanților nebuni; Dalbul pribeag sau Vinerea verde; Farul sau Oul orb; Nori lungi pe șesuri sau Coțofenele îndrăgostite; Carul verde vopsit; Păpușarii cehi sau Moara de Pulbere.) • 1994 - Mireasa cu gene false București, Cartea Românească (Robespierre și regele sau Îmblânzirea dreptății; Biserica dintr-o zi; Biserica dintr-un lemn; Mireasa cu gene false; Bufnița roșie sau Ce i-a spus Horațiu lui Fortimbras?, volum distins cu Premiul Uniunii Scriitorilor din România și cu Premiul Secției Române a Asociației criticilor de teatru. - Bufnița roșie la Teatrul Național din București). • 1995 - Dragostea e ca o răie, București, Editura Expansion; - Călugărul Filippo Lippi și călugărița Lucrezia Buti

bunăoară? Să revenim însă, la tătucul Shakespeare, cel care s-a inspirat din nenumărate cronică. (Hai să-l trecem și pe Plutarh la cică niște cronicari.) Zece piese sunt... izvoare din istoria Angliei. Alte piese „pornesc” din istoria romană sau se desfășoară în spațiul Greciei Antice. În toate însă e vorba despre măreția valorilor umane, nu? Sau de reversul... măreției umane! Să nu uităm că mai toate per-

sonajele sale își caută propria esență. Până și Macbeth! Care are chiar curajul să recunoască, stupefiat, ce monstru a descoperit în firea sa: „Mai bine nu mă cunoșteam eu însumi / Decât să știu de fapta săvârșită.” Ăsta-i... Shakespeare! Știi - și câștigi! Știi - și pierzi!

- *Trecutul este, deci, o fatalitate pentru prezent. Noi suntem cei care suntem fiindcă ne asumăm, fără să ne dăm seama, întreg trecutul care trăiește în noi?*

- Este o întrebare prea grea, să lăsăm răspunsul pe altă dată.

- *Noi punem în scenă dramele lui Shakespeare inspirate din istoria Angliei și nu numai fără să ne deranjeze subiectul istoric, dar suntem alarmați spontan de dramele românești cu pretext istoric pentru că nu avem detașarea să-l citim pe Delavrancea cu aceeași metodă cu care îl citim pe Shakespeare...*

primește Premiul „Mihail Sebastian”; - *B. Stocker și contele Dracula* obține Marele Premiu al Concursului național de dramaturgie „Camil Petrescu”; • **1996** - *Cimitirul de trenuri*, piesă distinsă cu Marele Premiu la Concursul național de dramaturgie, „Camil Petrescu”.

Piese de dramaturgie ale D. R. Popescu au fost puse în scenă de **VLAD MUGUR • GHEORGHE HARAG • EUGEN MERCUS • AURELIU MANEA • SORANA COROAMĂ STANCA • ION OLTEANU • EMIL MANDRIC • FLORIN FĂTULESCU • IANOȘ TAUB • VICTOR TUDOR POPA • VALERIU MOISESCU • PETRE BOKOR • MIRCEA MARIN • CRISTIAN IOAN • ALEXANDRU COLPACI • ȘTEFAN IORDĂNESCU • HOREA POPESCU • BAN ERNÖ • ALEXA VISARION • MARIUS POPESCU • RADU DINULESCU • IOAN IEREMIA • VIRGIL TĂNASE • DAN MICU • TUDOR CHIRILĂ • CĂTĂLINA BUZOIANU • GEO SAIZESCU • NICOLAE SCARLAT • KINCSES ELEMER • ION DELOREANU • ALEXANDRU TATOS • VALENTINA BALOG • MIHAI MANOLESCU • ISTVAN SZABO • SERGIU SAVIN • ADRIAN STOICA • DOMINIC DEMBINSKI • SABIN POPESCU • MIRCEA CORNIȘTEANU • OVIDIU LAZĂR • SILVIU PURCĂRETE • ION COJAR**

- Nu trebuie ocolită o piesă pentru că are subiect istoric. Atunci nu vom mai putea juca nici **Marat-Sade**, nici **Amadeus**, nici **Giraudoux** etc. Pentru a încheia cu cele două tendințe de evaluare a destinului românesc: nu poți să privești trecutul fără un ochi critic, dar nici nu poți să negi lumina atâtor bărbați de seamă care s-au numit Cantemir, Brâncoveanu, Horia, Eminescu sau Caragiale!...

MIRCEA GHIȚULESCU

“Marta, ai avut putere cât ai vrut, sau aproape cât ai vrut, ai învins de nenumărate ori și n-ai înțeles că deși ai fi avut de mii de ori mai multă putere, asta nu te-ar fi putut apăra de moarte. Spun asta pentru că există un surplus de moarte în toate.”

Tamara Crețulescu

Dincolo de istorie

Personajele lui Dumitru Radu Popescu - și lucrul acesta e magistral sondat în această piesă care se numește **O batistă în Dunăre** - aproape că nu dețin dominante de caracter (*polarizări psihologice*): sunt suflete atât de ingenuie la bază, încât „adaptarea” la viață s-a făcut spontan și fără ultragii de conștiință. Căci sufletele ingenui sunt cel mai ușor modelate de împrejurări viciate - spre monstruos, siluite inconștient și egoist, de chiar purtătorii (purtătoarele) lor.

În fiecare se resimte însă vibrația umană fundamentală, a „cotei zero”: cota la care omul se naște „copil nevinovat”. Și în fiecare se manifestă, deopotrivă, tendințele imanente și *îngemănate* ce se pot genera și pot înflori de la nivelul acestei cote: *demonicul* și *angelicul*. Dumitru Radu Popescu are un acces *empatetic* și fundamental la natura umană: în natura umană profundă - va demonstra el prin reacțiile vii și ultrafirești ale personajelor sale - nu vom afla decât granițe foarte labile între *angelic* și *demonic*. „Legea morală din noi” - realitate a priori pentru Kant - se dovedește - în interiorul acestui câmp ingenuu, friabil și vulnerabil, din fundamentele naturii umane, doar un reflex justițiar vag-axiomatic. „Conștiința” acestor personaje se cumulează mai mult sau mai puțin lent „din mers” și se „cască” neașteptat doar în fața unor cotituri crude și neașteptate ale experienței lor de viață: Sânziana și Smărăndița, cele două surori ce au trăit a-moral cu același bărbat - vor - dintr-un același vag reflex justițiar - să-i facă dreptate Olgăi, recuperându-i banii intrați în posesia unei foste tovarășe de bișniță. Ele cred că, pentru asta, va fi nevoie de o simplă „sperietură de moarte”. „Fatalitatea” face însă ca Larisa, fosta prietenă a Olgăi, să se fi mutat - și căutând-o la fosta ei adresă, „sperietura” să provoace infarctul a trei bătrâne. Crima, este de presupus, nu trezește muștrări de conștiință celor două surori, atâta vreme cât ele nu știu că a fost o confuzie tragică. Pe alt versant uman, Marta, activista comunistă de ieri, nu pare să aibă insomnii din cauza victimelor ce-ar trebui să-i

împovăreze conștiința, bucurându-se cu o stranie „puritate” de viață.

Cu cât dezvăluie atrocele din biografia personajelor sale (*Cezara*, - Martei: „... Nici lui Gavrițaș, de la Șantierul de vapoare? I-ai pus limba pe calea ferată - și jart! Cu securea. Nici n-a simțit când n-a mai avut limbă în gură...” - cu atât D.R. Popescu va încerca să-și absolve omul - prin descoperirea contradictorie, în fiecare posibil exemplar, și a unui germen de umanitate neviciat (și neviciabil).

Conjugând inocența și oribilitatea umană cu menghina aparentă a „hazardului” - Dumitru Radu Popescu elaborează o dramaturgie abisală și „totală”, cu o multitudine de „câmpuri”: ai impresia că „zugrăvește”, cu ticurile și viciile ei, o anume perioadă socială (în piesă: faza finală, de sărăcie, a comunismului autohton) și, când relațiile obscure ale personajelor încep să se dezvolteze, realizezi că e vorba de modularea *permanențelor* de suflet uman și că „tabloul social”, felia de viață ce pare să „ștampileze” - uneori ilariant - malformații sau ultragii de suflete și caractere, nu e decât trambulina de plonjare într-un abis ontologic din om. În acest câmp semantic organizarea „fabulei” capătă schemă mitologică. În piesa de față, avem de a face cu radiografierea însăși a „îmbolnăvirii” *fatumului* - grefată pe parodia mitică a *construcției* (intemeierii) aberante: Blocul uriaș în care cresc vaci și viței, de pe care se lansează parașute și din care se trage experimental cu... tunul - ! - și în care va fi ucisă chiar *noua* proprietară de la etajul 7, apart. 7, născută în 7... etc. Într-un anume fel o intrusă ce se instalase - prin acest simbolic indiciu - în „Sistemul suprem al Ordinii Divine”.

Perspectiva mitologizantă permite autorului să introducă metaforic fabulosul într-o ordine realistă a faptelor, realizând unificarea-inflamarea spațiului dramatic.

JEANA MORĂRESCU

Rodica Popescu Bitănescu

"Iată trec miresele spre rai
Pe-o rază de lună
Pe Dunărea bună
Iată trec miresele spre rai."

Maria Buză, Rodica Popescu Bitănescu, Irina Codre

O căutare

Unele piese ale lui D.R. Popescu nu respectă întru totul regula unității de acțiune care obligă la stabilirea din pornire a unui eveniment principal care în desfășurarea sa curge de la enunț spre deznodământ într-o albie unică, magistrală, din care să se poată desprinde cu ușurință un subiect limpede, clar. Piesele cu poveste, "jucate" oricum, bine sau prost, de artiști sau de diletanți dezvăluie același conținut, același subiect; superficial sau profund, spectacolul comunică, în mare, același lucru, mai bine sau mai stângaci, dar numai cât e deja scris.

O batistă în Dunăre, ca de altfel majoritatea pieselor lui D.R. Popescu, nerespectând unitatea de acțiune, reușește și prin asta să ne pună în fața unor universuri paralele, cu o pluritate de subiecte, cu derivații de sensuri, de cele mai multe ori contradictorii, distilând de la replică la replică posibile alte subiecte, relevând paradoxalitatea comportamentelor umane, ale căror resorturi, cauze și motivații sunt tulburi, inexprimabile și tocmai prin asta cu adevărat dramatice.

Puși în fața unei asemenea opere, regizorul și actorii nu se pot limita la o relație pasivă și comodă cu textul. Aceste piese nu se "joacă

singure" memorând doar "rolurile" și "mișcarea". Materia dramatică nu are o formă definitiv prestabilită. Povestea se descoperă treptat. Abia după zeci de lecturi piesa începe să-și arate contururile unei forme posibile, dar care, uneori, nu se definitivează nici la premieră. În aceste cazuri, fiecare lectură, fiecare repetiție scoate la lumină mereu alte sensuri, alte analogii posibile, care pun în rezonanță alte aspecte ale situațiilor și replicilor. Asemenea texte nu-și epuizează materia dramatică și nu pot produce spectacolul ideal definitiv. E greu, chiar imposibil de oprit căutarea. E un proces ce începe în repetiții, dar care nu se oprește în spectacol și cu cât artiștii sunt mai autentici, cu atât această dinamică se continuă și după premieră. Teamă că din acest moment trebuie să optezi, să te oprești, să fixezi, produce alarma specifică apropierei oricărui sfârșit.

Piesa lui D.R. Popescu se ocupă de această temă atribuind-o întregului univers dinamic. Iată un exemplu: "... și Dunărea, tot curgând la vale, uneori vrea să se oprească să... se-ncălzească în lunci, prelunci, să se aciuieze undeva... Frica ei de mare! În care se va topi, va muri... O clipă stă! să vadă ce este... Apoi... delta... Apoi, gălăgioasă, mofturoasă, intră în mare boscorodind, jeluindu-se, privind singură cum moare..."

ION COJAR

Ileana Stana Ionescu, Raluca Zamfirescu

Maria Buză, Rodica Popescu Bitănescu, Tania Popa

O BATISTĂ ÎN DUNĂRE

de D. R. POPESCU

Marta RALUCA ZAMFIRESCU

LEOPOLDINA BĂLĂNUȚĂ

Contessina ILEANA STANA IONESCU

Cezara MARIANA MIHUȚ

Olga RODICA POPESCU BITĂNESCU

Larisa TAMARA CREȚULESCU

Smărăndița MARIA BUZĂ

Sânziana TANIA POPA

IRINA CODRE

Regia artistică ION COJAR

Scenografia MARIA MIU

Muzica MIRCEA BANICIU

Regia tehnică TRAIAN ZECHERU

Sufleor SIMINA SIMINIE

Lumini GEORGE JIPA

Sonorizare NICOLAE BASOV

Premii

Festivalul Național de Teatru (ediția a VII-a, 1997) – *Premiul Primăriei Municipiul București* – ex aequo a fost acordat doamnei **Mariana Mihuț** pentru rolul „Cezara”.

Festivalul de Dramaturgie Contemporană – Brașov, 1997 – *Diploma de onoare*, acordată Teatrului Național „I.L. Caragiale” pentru spectacolele „O batistă în Dunăre” și „Regina Mamă”.

UNITER – 1998 – *Premiul de excelență*, acordat doamnelor **Leopoldina Bălănuță**, **Mariana Mihuț** și **Ileana Stana Ionescu** pentru rolurile Marta, Cezara, Contessina.

Gala Premiilor Criticii – 1998 – *Premiul pentru regie*, acordat domnului **Ion Cojar**.

Liviu Dorneanu (director artistic), **Constantin Vânătoru** (director economic), **Cristina Popa** (contabil șef), ing. **Corneliu Ciolac** (inginer șef), **Vlad Stănescu** (șef regizorat), ing. **Vetuța Gavrilă** (șef serviciu energetic), ing. **Ionel Pascu** (șef serviciu electronic), **Vlad Stănescu** (șef serviciu regizorat), ing. **Doina Iordachi** (șef producție), **Mihaela Nicolae** (producție Sala „I.L. Caragiale”), **Nicolae Ioan** (șef atelier tâmplărie), **Constantin Alexandru** (șef atelier tapițerie), **Vasile Mateiaș** (șef atelier mecanic), **Gheorghe Mihai** (șef atelier pictură), **Nicolae Băncilă** (șef atelier croitorie bărbați), **Rodica Sandu** (șef atelier croitorie femei), **Viorel Pater** (șef atelier sculptură - butaforie), **Teodora Țelea** (șef atelier mode-flori), **Ilie Preda** (șef atelier boiangerie), **Matei Florea** (șef atelier cizmărie), **Andrei Bathori** (șef machiaj), **Victoria Voinea** (peruci-coafură), **Eugen Mareș** (coordonator tehnic scenă), **Virgil Manolea** (șef mașinist), **Zoltan Turi** (șef electrician), **Petre Floroiu**, **Gabriel Ene**, (mecanisme scenă), **Nicolai Marin** (șef tapițerie scenă), **Silviu Măluțan** (șef recuziter), **Elena Gățan** (cabinieră șefă)